

השולח פרק רביעי גימין

מ.

עין משפט
נר מצוה

עד א מ"י פ"ו מהל' עבדים הלכה ט' טו"ע י"ד ס"י רפ"ו סע"י סע"א וסע"ב נח:
ע"ה ב ג ד מ"י פ"ח מהל' עבדים הלכה ז' ס"ג עש"ן פו טו"ע י"ד ס"י רפ"ו סע"ף ע וטו"ע" אה"ע ס"ד טע"ף יב:
ע"ו ה מ"י שם פ"ו הל' ד ס"ג טו"ע" שם טו"ע י"ד שם סע"ף עו:
ע"ו ו מ"י שם ופ"ט מהל' זכיה הלכה יב ס"ג טו"ע" שם טו"ע" ע [וטו"ע ח"מ סע"ן ר"ו ס"י]:
ע"ה ז מ"י פ"ח מהל' עבדים הלכה יג ס"ג טו"ע" י"ד ס"י רפ"ו סע"ף עו:
ע"פ ח מ"י שם פ"ו הל' ט ס"ג טו"ע" שם טו"ע" ע סע"ף עג:

פסקי ר"ד

אריב"ל עבד שהניח תפילין בפני רבו יצא לחירות. פ"י עבד לאו רבו תפילין הוא דתפילין מצות עשה שהזמן גרמא הם וליה לאו זמן [תפילין] הוא ושבח נמי לאו זמן תפילין הוא ועבד אתקש לאשה אחיבה ליה ממנו רבו או שעשאו רבו אפוטרופוס או שהניח תפילין בפני רבו או שקרא ג' פסוקים בב"ה בפני רבו היה זה לא יצא לחירות אמר רבה בר שילא כשרבו הניח לו תפילין וכן נמי אם השיאו רבו אשה יצא לחירות וכופין אותו למכור רבו או שחורר: אמר אמימר המפקיר את עבדו ומת אותו העבד אין לו חקנה מ"ט גופא לא קני ליה איסורא הוא דאיכא גביה ואיסורא לבריה לא מורית. פ"י שאין קנין האסור ממון להורישו לבניו. וליהא לבריה אמימר דאמי' ההוא כסקרתא דעבדו ואידבר לגויה. פ"י עיר של עבדים כדאמרון בפרק כיצד מעבדין (נט) גבי עיר של יחיד חקרתא דריש גלותא כלו מרווחתיה בתרא. פ"י הגוים שקנאום אתו לקמיה דרבינא אמר להו זיל אהדרו אבני מרווחתא קמאי ולכתבו לכו גיטא דחירותא כו' ותנן לקמן (מג): המוכר עבדו לגוים יצא לחירות אבל צריך גט שחרור להחירו בבת ישראל והלכתא כרבינא שגם הירוש יבול לשחרר ואע"ג דליכא עליה אלא קנין אסור בלחוד. ההוא עבדא דהוה לבי תרי קם חד מיניהו ושחרריה לפלגא ידיה אמר אידן השתא שמעי רבנן ומפסדי ליה מינאי כי אמרי' לקמן מי שחציו עבד וחציו בן חורין כופין את רבו ועושיין אותו בן חורין וכתוב לו שטר על חצי דמיו אול אקנייה לבנו קטן שלחה רב יוסף בריה דרבא קמיה דרב פפא שלח ליה כאשר עשה בן גמולו וישב לו בראשו אנן קים לן בינוקא דמקרבא דעתיה לגבי זוזי במוקמינן ליה אפוטרופוס ובמקרקיש

לאפוקי מר' יוסי דלמר זמנו של שטר מוכח עליו אע"ג דרב גופיה פסקי כוומיה צהאיא פרקא דהתם לשופרא דשטרלא אתקין יא' אצל הכא למאן דלמר בכליו של מקנה לא מהני בכליו של קונה ובקונטרס פירש צהאיא (ב"מ מו). דלוי דלמר בכליו של מקנה כ"ש בכליו של קונה ואין נראה כיון דלמר דגואל כמו לרב נחמן דלמר פירי לא עבדי חליפין משום דבעינן דומיא דעלו ולא אמרינן דהואיל דכלי שזה פרוטה קני כל שכן פירות שוים אלף זוז דאיכא הגאה טפי דגמר ומקני ועוד אמרינן צנדרים צהשומפין (דף מה): דסודרא קני על מנת להקנות הואי: כשרבו הניח לו תפילין. ולא משום דלא מיעבד ליה איסורא דמכרן עליהן ואיכא צרכה לצטלה דהא סוכה לולב ושופר וכמה מלות עשה שהנשים מברכות אלף משום דאין עבדים רגילים בתפילין ואי לאו דשחרריה לא הוה מנת ליה: **אורתו העבד אין לו חקנה.** פירושו לא צבת חורין ולא צשפחה כדפירש בקונטרס לעיל^א ואין נראה מדלמר לעיל (דף נח). **עבד צצנת מצית האסורין^א** כו' ולא עוד אלף שטפין את רבו ועושה אותו בן חורין ומאי קא משמע לן פשיטא^ב דכופין אותו כיון דאסור צשפחה וצבת חורין^ג כמו חזיו עבד ותליו בן חורין וכן הא דלמר צירושלמי דהיא דלמר שחררו כופין את היורשים משום מצוה לקיים דברי המת וצבת ליה משום דאסור צשפחה וצבת חורין וצפי צמרא דכריתות (דף נד): אמרינן דסבר יי' רצביג המפקיר עבדו יאל לחירות ור'ך גט שחרור ומעוכב גט שחרור אוכל צתרומה ומתצמרא כיון דלכול צתרומה דשרי נמי צשפחה ולכך נראה דאין לו חקנה צבת חורין קאמר אלף צשפחה שרי: **צריך ואין לו חקנה.** ח' מימה דמקיש ליה מאלדך דרבי יוחנן דלמר לעיל (נח). **עבד צצנת מצית האסורין כו'** ולא עוד אלף כופין את רבו אלמלא יש לו חקנה: **הא אמרה בלשון שחרור הכי נמי.** יוחנן אי הכי המפקיר עבדו ומת נמי יחא משמלח צלל גט דעבדו כאשמו והכא משמע דצני גט ושמא לעיל אמיה כרב שמואל צר רב יהודה דהכא אי נמי הכא צני גט מדרבנן שלל יאמר לו צצני אתה כדלמר לקמן לחד תנא ציואל צראשי צצניס:

וכתב
אבני מרווחת קמאי ויכתבו לכו גיטא דחירותא אמרו ליה רבנן לרבינא והאמר אמימר המפקיר עבדו ומת אותו העבד אין לו חקנה אמר להו אנא כרב דימי סבירא לי אמרו ליה דרב דימי טעותא היא אמר להו מאי טעותא דלא אמרה בלשון שחרור הא אמרה בלשון שחרור הכי נמי ויהלכתא כרבינא והוא עבדא דבי תרי קם חד מיניהו ושחררי' לפלג' אמר אידך השתא שמעי בי רבנן ומפסדו ליה מינאי * אול אקנייה לבנו קמן שלחה רב יוסף בריה דרבא לקמיה דרב פפא שלח ליה כ' כאשר עשה בן גמולו וישב לו בראשו אנן קים לן בינוקא דמקרבא דעתיה לגבי זוזי במוקמינן ליה אפוטרופוס ובמקרקיש

גון הרי את צבת חורין: ה"ג דלא טעותא היא וכופין דירושה היא להורשה צנית דין: מוקמינן אפוטרופוס. לינוקא לצרוך לו דמיס יפין כמה שהוא נישוס צנוק שהרי ר'ך העבד לכמוז שטר על חזי דמיו: **לא לחירות.** דאי לאו דשחרריה לא הוה שציק ליה למנכב צת חורין: כל כך יש צידך. משמיה דרבי ואני שונה ומכ"ל אינה מקודשת: **שטר אירוסין.** הרי את מקודשת לי וקדשה צו: דרצה צר רב שילא לקמן: **השיאו אשה.** דאי לאו דשחרריה לא הוה מיעבד איסורא על ידו: **ואיכו עבד איסורא.** שנושא את שפתחו: **לאי צו והתקדשי צו.** כלומר אי דלמר התקדשי צו גרידא ודאי שחררה מעיקרא אלף השמא דלמר לה לאי צו והתקדשי צו וזה יהיה לך שטר שחרור ושטר ארוסין גלי מילתיה דלא שחררה אלף צהאי: **ר"מ סבר יש צלשון.** הרי את מקודשת לי לשון שחרור וה"ק הו רלויה להתקדש לי צו והתקדשי צו: **שהניח תפילין בפני רבו.** אין דרך עבד להניח תפילין דמ"ע שהזמן גרמא ליה לליה לאו זמן תפילין הואי: **אפוטרופוס.** על נכסיו דאי לאו דשחרריה לא הוה חשיב ליה: **הרי זה לא יאל לחירות גרסינן: אמרו לפניו.** לפני ר' יוחנן: אי אשה מודה. דלא ישמעבדו אינו לשון שחרור ולא לשון הפקר אלף לא יטריחיה צעזומתה אלף וולדות היולאין ממנה מעכשיו עבדים הם ואמאי כופין לשחררה ויפסקו ולדות מכאן ולהבא שלא צוה אציהס כן: ה"ג כי אסא רב שמואל כו' ולא גרסי' אלף. ופליג דרבי דימי ואמר לא כן אמר רבי יוחנן אלף כן אמר: **ועושיין לה קודס רות.** ואס אין רומה ומתקרה צלל שחרור ויפסקו: **אין לו חקנה.** ואפי' צשטר: **לא מוריס.** שאין ירושה אלף צצנת יש צו ממון: **והא כי אסא רב דימי כו'.** וכיון דלמר אל ישמעבדו צה פקע ליה ממונא מינה וקאמר יורשין כותבין לה גט שחרור: **טעותא היא.** כדאמרן לעיל דהוא לא צוה לשחררה: **ופרכין מאי טעותא.** דרב דימי דלא אמר האצ צלשון שחרור: **הא אמר.** הרי את צבת חורין לא הו קפדי רבי אמני ורבי אסי עלה: **כרב שמואל צר יהודה סבירא לי.** דלמר לא צ"ר יוחנן כן ולא אמרו לו רבי אמני ורבי אסי כן ויין דקאמר יעשה לה קורת רוח לא מנע כח היורשין ממנה אלף צצן תלה: **דיסקרתא.** קריה: **דעבדי.** עבדים של ישראל היו ומכרס לעובד כוכבים ותנן (לקמן דף מג): המוכר עבדו לעובד כוכבים יאל לחירות: **כלו מרווחת צתרא.** כלו אדוניהס האחרונים עובדי כוכבים: **אסו.** העבדים: **לקמיה דרבינא.** להמירן צצנת ישראל: **אחדו אצני מרווחתו קמאי.** חזרו על צני אדוניהס הראשונים ובקשו מהס לכמוז לכס גט חירות: **אין לו חקנה.** דאיסורא לצניו לא מורית והא נמי כי צצניה פקע כספיה מיניה ואיסורא הוא דהוה ליה גציה ואיסורא לאו ירושה היא להורשה לצניו: **כרב דימי סבירא לי.** דלמר אל ישמעבדו צה ופקע להו ממונא מינה וקאמר צלשון שחרור. **הא אמרה צלשון שחרור.** **ומפסדי ליה מינאי.** כדאמרינן צצנת חורין: **לינוקא לצרוך לו דמיס יפין כמה שהוא נישוס צנוק שהרי ר'ך העבד לכמוז שטר על חזי דמיו: מוקמינן אפוטרופוס.**

גמ' יש בלשון הזה לשון שחרור. ע' ימות דף מ' ע"ב מדיה שם גר: שם אמר אמימר דהמפקיר אי לאו שחרריה לא הוה ע"כ מדיה אלף: שם אול אקנייה לבנו קמן. ע' לקמן דף מ' ע"א מדיה יוס ע"ב ר"ו:

או שעשאו רבו אפוטרופוס. מפר נכסיו צניו להניס ולהוציא לקמיה (כתובות סח). לא יצא לחירות. ולא אמרינן אי לאו שחרריה לא הוה ע"כ חזק מינה ולא הוה שציק ליה לנהוג מנכב צן חורין (שם). דין לו חקנה. דכיון דהתקדשו פקע ממנה מינה ואיסורא הוא דפס לצעלס עליה וכו מיית אין זו ירושה להורשה לצניו, בלשון אין לו מי שמינונו נצק ויעיל (ט).

מוסף רש"י

או שעשאו רבו אפוטרופוס. מפר נכסיו צניו להניס ולהוציא לקמיה (כתובות סח). לא יצא לחירות. ולא אמרינן אי לאו שחרריה לא הוה ע"כ חזק מינה ולא הוה שציק ליה לנהוג מנכב צן חורין (שם). דין לו חקנה. דכיון דהתקדשו פקע ממנה מינה ואיסורא הוא דפס לצעלס עליה וכו מיית אין זו ירושה להורשה לצניו, בלשון אין לו מי שמינונו נצק ויעיל (ט).

מוסף תוספות

א. יצא לחירות. מוס' הא"ש. ב. פשיטא דכיון שיצא לחירות. רש"י. ג. משום דכתיב לשבת יצרה. רש"י. ד. דקניו רבבו לפניו. מוס' הא"ש. ה. פ"י הי' דלא הוה מקשי ל"ר אמר ר' אסי אלף אלא איסורא לבריה מורית וקשיא לאמימר. מוס' הא"ש. ו. אפי' אי אמר לשון שחרור. ע"כ דביר רב דימי שאמר משמי ד' יוחנן שכופין את היורשים לשחררה, בטעותא הוא. דכיון דפקע הממון מחיים ולא נשאר עליה רק איסור, מיתה מפקעת האיסור ולא בעיא שחרור. מוס' הא"ש. ז. מוס' הא"ש מנו: ימצאו היורשים בשוק ויאמרו לו.

א. יצא לחירות. מוס' הא"ש. ב. פשיטא דכיון שיצא לחירות. רש"י. ג. משום דכתיב לשבת יצרה. רש"י. ד. דקניו רבבו לפניו. מוס' הא"ש. ה. פ"י הי' דלא הוה מקשי ל"ר אמר ר' אסי אלף אלא איסורא לבריה מורית וקשיא לאמימר. מוס' הא"ש. ו. אפי' אי אמר לשון שחרור. ע"כ דביר רב דימי שאמר משמי ד' יוחנן שכופין את היורשים לשחררה, בטעותא הוא. דכיון דפקע הממון מחיים ולא נשאר עליה רק איסור, מיתה מפקעת האיסור ולא בעיא שחרור. מוס' הא"ש. ז. מוס' הא"ש מנו: ימצאו היורשים בשוק ויאמרו לו.

